

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi julkisista hankinnoista ja palveluja koskevista käyttöoikeussopimuksista

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 14 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt jatkokirjelmän 1. TEM 13.09.2012 asiassa U 14/2012 vp sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Markus Ukkola, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Katariina Huikko, Suomen Kuntaliitto

- kehittämispäällikkö Kirsi Väättä, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kansaneläkelaitos
- Invalidiliitto ry
- kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta KVANK
- Muistiliitto ry
- Suomen MS-liitto ry
- Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät TESO ry
- Vanhustyön keskusliitto.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon StVL 9/2012 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa hankintadirektiivin soveltamisalaa koskevia määräyksiä on täsmennetty ja selkeytetty komission ehdotukseen nähden. Muun muassa hankintasopimuksen käsitettä ja sopimuskokonaisuuksien määrittelyä on selkeytetty niin direktiivin esipuheessa kuin itse artikloissa. Sidosyksiköitä ja hankintayksiköiden välisiä suhteita koskevia määräyksiä on entisestään selkeytetty. Hankin-

tamenettelyjä koskevia sääntöjä on päivitetty siten, että tarjousten ja osallistumishakemusten jättämistä koskevia vähimmäismääräaikoja on lyhennetty komission ehdotukseen nähden viidellä päivällä. Neuvotteluja sisältävien hankintamenettelyjen käyttöalaa on laajennettu komission ehdotukseen nähden. Ns. tarjousperusteinen neuvottelumenettely on kompromissiehdotuksen mukaan mahdollista aina silloin, kun hankintayksikön tarpeisiin ei löydy vastausta

markkinoilta ilman olemassa olevien ratkaisujen muuntamista.

Sosiaali- ja terveystalvveluja koskevan erityissääntelyn osalta kynnysarvot ovat pysyneet komission ehdottamalla tasolla. Kevyemmän sääntelyn piiriin on otettu kuitenkin myös hotelli- ja ravintolapalvelut. Lisäksi sosiaali- ja terveystalvvelujen kilpailuttamissääntöjä on selkeytetty siten, että direktiivissä todetaan jäsenvaltioilla olevan vapaus määritellä näiden menettelyjen säännöt, kunhan säännöt antavat hankintayksiköille mahdollisuuden ottaa palvelujen erityispiirteet huomioon.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa julkisia hankintoja sekä julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeviin direktiiviehdotuksiin puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksissa tehtyjä täsmennyksiä ja selvennyksiä. Direktiivien soveltuminen erilaisiin monimutkaisiin kokonaisuuksiin, kuten palvelusetelijärjestelyihin, on uuden kompromissiehdotuksen perusteella paremmin selvitettävissä. Myös uusien menettelymuotojen, kuten innovaatiokumppanuuden, sisältö ilmenee selkeämmin kompromissiehdotuksesta, minkä voi-

daan arvioida lisäävän menettelyjen käytettävyyttä.

Valtioneuvosto kannattaa niin ikään kompromissiehdotukseen tehtyä täsmennystä, jossa korostetaan jäsenvaltioiden harkintavaltaa määrittellä sosiaali- ja terveystalvveluja koskevien hankintamenettelyjen säännöt. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan täsmennykseen tulisi kuitenkin lisätä viittaus direktiivin tasapuolisuus- ja avoimuusperiaatteiden noudattamisesta harkintavaltaa käytettäessä, jotta talousvaliokunnan lausunnon (TaVL 22/2012 vp) mukaisesti yksi keskeinen ja tulevaisuudessa kasvava julkisten varojen käytön kohde ei siirtyisi käytännössä hankintasääntelyn ulkopuolelle.

Valtioneuvosto pitää erityisen tervetulleina aiempaan nähden selkeämpiä sääntöjä siitä, miten hankintayksiköt voivat hankintamenettelyissään huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia. Jäsenvaltioiden harkintavallan korostaminen luo pohjaa joustavammille ratkaisuille sosiaali- ja terveystalvvelujen hankintamenettelysäännöissä. Valtioneuvoston mukaan jäsenvaltioiden asettamat liian kevyet, avoimuus- ja syrjimättömyysvaatimusten vastaiset tai olemattomat kilpailuttamissäännöt voivat kuitenkin johtaa kustannusten nousuun näissä ostopalveluissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaali- ja terveystalvvaliokunta pitää myönteisenä, että hankintadirektiiviehdotus on jatkovalmistelussa kehittynyt oikeaan suuntaan. Valiokunta viittaa viime toukokuussa komission ehdotuksesta antamaansa lausuntoon, jossa valiokunta piti tärkeänä, että sosiaali- ja terveystalvvelujen erityisluonne otetaan ehdotuksissa aikaisempaa paremmin huomioon (StVL 9/2012 vp).

Valiokunta yhtyy edelleen komission arvioon siitä, että sosiaali- ja terveystalvveluilla on erityisominaisuuksia, joiden vuoksi niihin ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa hankintadirektiivien tavanomaisia menettelyjä. Näiden palvelujen jäsenvaltioiden rajat ylittävä ulottuvuus on

komissionkin arvion mukaan niiden luonteesta johtuen vähäinen.

Kompromissiehdotuksessa on täsmennetty sosiaalisten näkökohtien huomioimista siten, että esimerkiksi tuotteen valmistukseen liittyviä sosiaalisia tekijöitä voidaan ottaa huomioon, vaikka nämä tekijät eivät olisikaan nähtävissä lopputuotteessa. Valiokunta pitää tätä myönteisenä samoin kuin ehdotuksia sidosyksikkösääntelyn lieventämisestä ja valvonnan toteuttamiseen liittyvän kansallisen harkintavallan lisäämisestä. Myös palvelusetelien käyttö palvelujen tuottamisessa otetaan direktiiveissä huomioon nykyistä selkeämmin.

Valiokunta pitää edelleen erittäin kannatettavana sosiaali- ja terveyspalvelujen kilpailuttamisen kynnysarvon korottamista vähintään komission ehdottamaan 500 000 euroon. Jatkovalmistelussa on syytä selvittää myös mahdollisuudet nostaa kynnysarvo miljoonaan euroon sosiaali- ja terveyspalvelujen erityisluonteen vuoksi ja koska komission mukaan alle miljoonan euron sopimuksiin ei liity jäsenvaltioiden rajat ylittäviä intressejä. Valiokunta katsoo, että Suomessa näille hankinnoille kansallisesti säädetty 100 000 euron kynnysarvo tulee nostaa EU:n säännösten mahdollistamaan enimmäismäärään.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hankintalaki uudistetaan niin, että työllisyys- ja terveystaloudelliset, sosiaaliset ja muut laatutekijät sekä innovaatio- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat otetaan paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa. Lisäksi selvitetään hankintalain soveltamista nykyistä rajatummalla tilanteissa, joissa on kyse erityisen haavoittuvien asiakasryhmien (mm. vammaiset, vanhuksat, lapset) pitkäaikaisten tai harvoin tarvittavien palvelujen järjestämisestä. Valiokunta pitää tätä tärkeänä ja korostaa, että varsinkin haavoittuvien ryhmien asumispalveluissa on usein kyse hyvin pitkäaikaisista järjestelyistä, joiden toteuttamisessa laadun ja jatkuvuuden merkitys on huomattavan suuri.

Valtioneuvosto suhtautuu kielteisesti kompromissiehdotuksessa ehdotettuun tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikaisten lyhentämiseen. Valtioneuvosto katsoo, että liian lyhyet määräajat voivat vaikuttaa merkittävästi tarjousten laatuun ja siten myös tarjouskilpailun lopputulokseen. Valiokunnan käsityksen mukaan määräaikaisten lyhentämistä on tarpeen vielä arvioida ottaen huomioon myös pienten ja keski suurten yritysten mahdollisuudet reagoida tar-

jouspyyntöön tilanteissa, joissa tarjouksen tekeminen edellyttää yritykseltä erityistä harkintaa.

Hankintamenettelystä poissulkemisen edellytyksenä on direktiiviehdotuksessa (55 art.) lainvoimainen päätös verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyömisestä. Valiokunta katsoo, että asianomaisen viranomaisen toteutuksen tulisi näissä tapauksissa riittää, koska lainvoimaisen päätöksen saaminen voi aiheuttaa kohtuuttoman viiveen asian käsittelyssä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että hankintasääntelyn lisäksi esimerkiksi verolainsäädäntöä kehittämällä edistetään yhteiskunnallisista velvoitteistaan huolehtivien yritysten mahdollisuuksia menestyä tarjouskilpailuissa.

Direktiiviehdotuksen mukaan yli 500 000 euron arvoiset hankkeet on jaettava pienemmiksi hankkeiksi tai perusteltava, miksi jakamista ei tehdä. Valiokunta pitää edelleen sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisen kannalta myönteisenä, että direktiiviehdotuksessa tällä tavoin pyritään parantamaan pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin. Hallitusohjelman mukaan hankintalakia uudistettaessa huomioidaan myös pienten tuottajien asema ja kielelliset erityispiirteet. Hankintalain uudistaminen kattaa hallitusohjelman mukaan myös työllisyyden, sosiaalisten ja muiden laatutekijöiden huomioon ottamisen nykyistä paremmin kilpailutusten yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että nämä näkökohdat otetaan huomioon myös hankintadirektiivin jatkovalmistelussa.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyn huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

StVL 16/2012 vp — U 14/2012 vp

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Hanna Mäntylä /ps
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Annika Saarikko /kesk
	Sanni Grahn-Laasonen /kok	Hanna Tainio /sd
	Arja Juvonen /ps	Lenita Toivakka /kok
	Laila Koskela /ps	Anu Vehviläinen /kesk
	Merja Kuusisto /sd	Ulla-Maj Wideroos /r
	Sanna Lauslahti /kok	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.